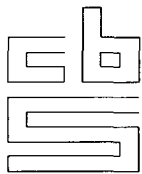


Conjunctuurbericht

Productie industrie

Het volume van de gemiddelde dagproductie in de industrie was in de periode januari-februari van dit jaar bijna 2% groter dan in de overeenkomstige periode van 1990. Dit groeicijfer blijft achter bij het accres dat in 1990 werd gerealiseerd. De groei over het jaar 1990 als geheel bedroeg 3,7%. De terugvallende groei kan worden geïllustreerd aan de ontwikkeling van de procentuele jaarommutatie van het voortschrijdende twaalfmaandsgemiddelde. Dit gemiddelde is hierbij geplaatst aan het einde van de periode. Na een dieptepunt in december 1987 steeg de trendmatige groei snel in de loop van 1988 tot in december van dat jaar een top van 5,4% werd bereikt (dit cijfer komt uiteraard over-



een met de groei over 1988 als geheel). Vanaf december 1988 tot medio 1990 is de groei betrekkelijk stabiel en relatief hoog. Daarna is een duidelijke daling van de procentuele jaarommutatie van het voortschrijdende twaalfmaandsgemiddelde waarneembaar, zie figuur 1.

Prijzen gezinsconsumptie

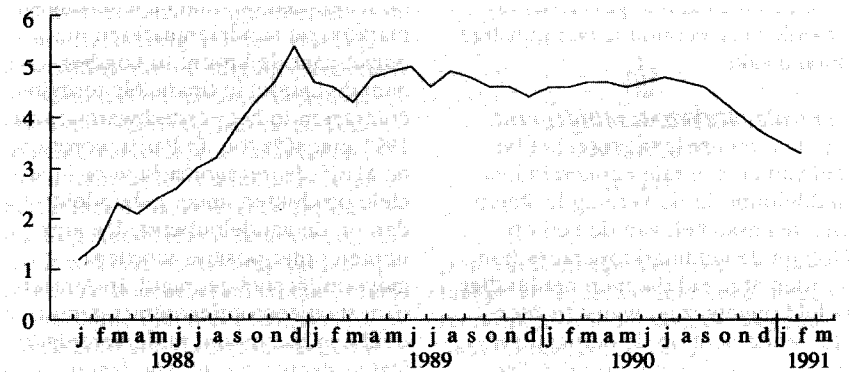
Het prijsindexcijfer van de gezinsconsumptie is tussen midden februari en midden maart met 0,5% gestegen (figuur 2). Tussen maart 1990 en maart 1991 steeg het indexcijfer met 2,6%; deze stijging is iets groter dan die in februari (2,5%). In het laatste kwartaal van 1990 en de eerste twee maanden van dit jaar tekende zich een stabiele tot licht dalende tendens van de prijsstijging af. Gemiddeld over het eerste kwartaal lagen de prijzen 2,7% hoger dan in hetzelfde kwartaal van vorig jaar. De prijsstijging over 1990 ten opzichte van 1989 bedroeg 2,5%. Van de onderscheiden artikelgroepen werd zowel over het eerste kwartaal 1991 als over 1990 de sterkste prijsstijging gemeten bij de categorie huur, verwarming en verlichting (vergeleken met de overeenkomstige periode een jaar eerder). Bij de artikelgroep voeding, dranken en tabak was de gemiddelde stijging in 1990 sterker dan in het eerste kwartaal van dit jaar.

Werkloosheid

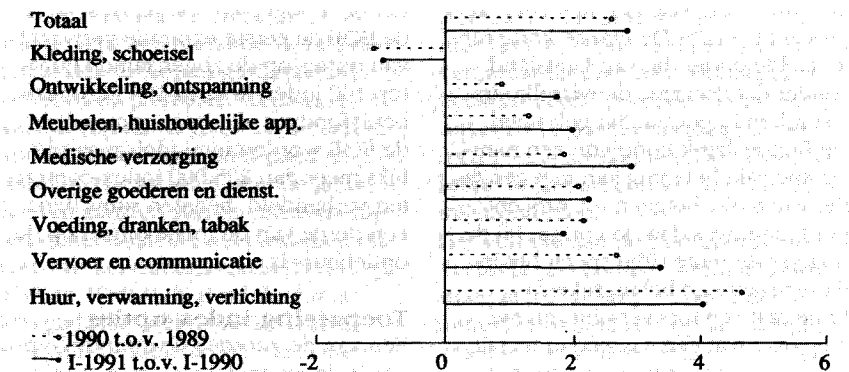
Het aantal geregistreerde werklozen bedroeg in de periode januari-maart 1991 gemiddeld 346 duizend (figuur 3). De Enquête beroepsbevolking van het CBS, waaraan de gegevens mede worden ontleend, is een steekproefonderzoek. Daarom hebben de gegevens een onnauwkeurigheidsmarge. Alleen grote verschillen tussen de driemaandscijfers en ontwikkelingen die zich over een wat langere periode blijvend aftekenen, mogen als indicatie voor de ontwikkeling worden beschouwd. De da-

ling ten opzichte van de overeenkomstige periode een jaar eerder die uit het jongste cijfer blijkt, is wat geringer dan gemiddeld in 1990 werd geregistreerd. Het januari-maart cijfer ligt 24 duizend onder het overeenkomstige cijfer in 1990. Het jaargemiddelde van 1990 was 44 duizend lager dan dat van 1989. Het CBS acht het voorspands niet verantwoord om hieraan enige conclusie met betrekking tot het dalings tempo te verbinden.

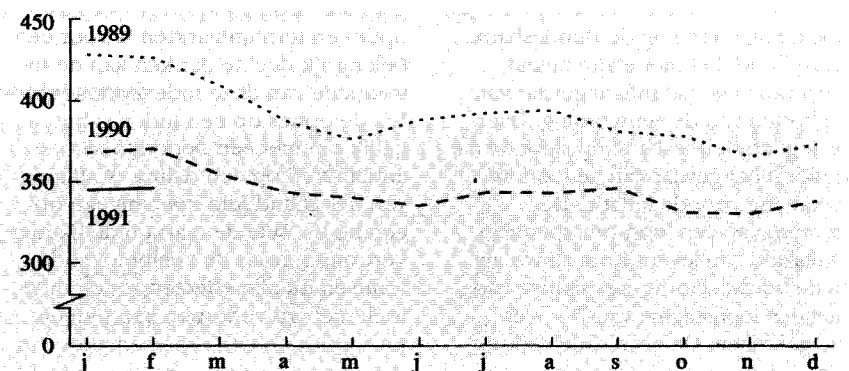
Figuur 1. Productie industrie (volume, procentuele jaarommutatie van het voortschrijdend 12-maandsgemiddelde)



Figuur 2. Prijsindex gezinsconsumptie (procentuele mutatie per artikelgroep)



Figuur 3. Geregistreerde werklozen (driemaandsgemiddelden, x 1000)



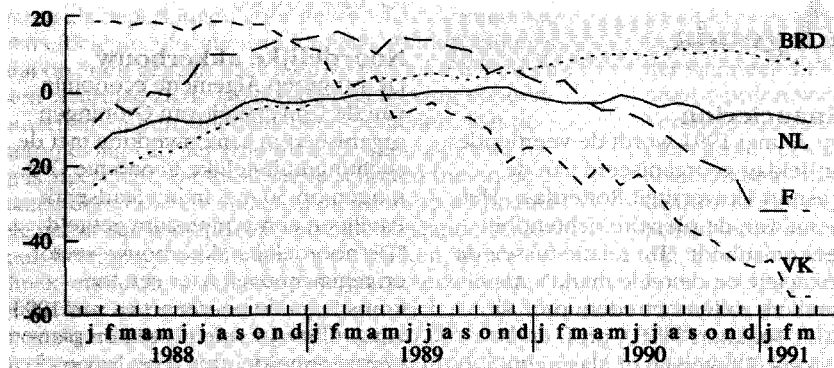
Buitenland

Beoordeling orderpositie

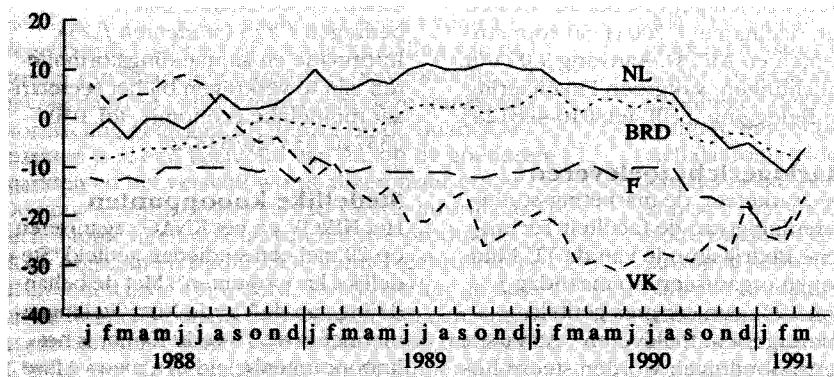
De beoordeling van de orderpositie door de ondernemers in de industrie kan worden gezien als een indicatie voor de toekomstige industriële productie. In Nederland en de Bondsrepubliek Duitsland is de beoordeling van de orderpositie in de loop van 1988 tot eind 1989 gestegen (figuur 4). In de loop van verleden jaar toonde het oordeel van de Nederlandse ondernemers in tegenstelling tot dat van hun Duitse collega's een licht da-

lende lijn. In de eerste maanden van 1991 zette de dalende tendens bij ons verder door, terwijl in deze periode ook in de Bondsrepubliek de beoordeling verslechterde. De stemming van de ondernemers in het Verenigd Koninkrijk en in Frankrijk is in de loop van 1989 en 1990 steeds pessimistischer geworden. Het oordeel van de ondernemers in de industrie in Frankrijk is echter voor het eerst na anderhalf jaar in de eerste drie maanden van 1991 niet verder verslechterd.

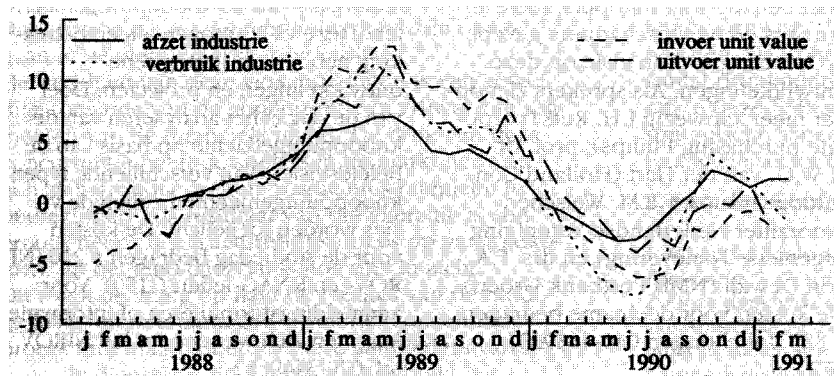
Figuur 4. Beoordeling orderpositie in Nederland en het buitenland (saldo positieve en negatieve antwoorden in % van totaal, seizoengecorrigeerd)



Figuur 5. Consumentenvertrouwen in Nederland en in het buitenland (saldo positieve en negatieve antwoorden in % van totaal, seizoengecorrigeerd)



Figuur 6. Afzet en verbruik industrie en prijzen van in- en uitvoer van goederen (procentuele maandmutatie t.o.v. voorgaand jaar)



Consumentenvertrouwen

Het vertrouwen van de consumenten in de economie toonde in Nederland, de BRD en Frankrijk in de periode 1988 tot en met 1990 globaal eenzelfde verloop (figuur 5). De stemming van de Engelse consument, die van medio 1988 tot medio 1990 steeds pessimistischer werd, is in de tweede helft van vorig jaar langzaam verbeterd. Ook bij ons en in Frankrijk tonen de meest recente cijfers een lichte verbetering. Opmerkelijk is dat het vertrouwen van de Duitse consumenten in de economie in de meest recente periode verder is verslechterd; in maart van dit jaar daalde het vertrouwen in de economie naar het laagste punt in de periode 1988-1991.

Prijzen industrie

Het prijsindexcijfer van de totale afzet van de industrie daalde in februari 1991 vergeleken met de voorgaande maand 0,4%. Ten opzichte van dezelfde periode in 1990 was het prijspeil 1,9% hoger. Het prijsindexcijfer van de door de industrie ingekochte grondstoffen en halffabrikaten is van januari op februari gedaald met 2,1%. De prijsontwikkelingen van afzet en verbruik in de industrie en van de totale in- en uitvoer van goederen tonen over een langere periode gezien een sterke overeenkomst. Dit hangt samen met de input-output structuur van de Nederlandse industrie. Van de industriële afzet heeft ruim 50% de export als bestemming en van het verbruik is bijna de helft van buitenlandse herkomst. De samenhang in prijsontwikkeling wordt geïllustreerd aan de hand van de procentuele maandmutaties van de reeksen ten opzichte van de overeenkomstige maand een jaar eerder (figuur 6). Onder invloed van de Golfcrisis liepen de prijzen in de tweede helft van 1990 snel op. Met name de prijsontwikkeling van ruwe aardolie was van belang. Tussen juni en oktober werd aardolie (North Sea Brent) twee maal zo duur. Het aandeel van de ruwe aardolie in de totale waarde van de door de industrie verbruikte grondstoffen is ongeveer 10%. Het prijsindexcijfer van het industriële verbruik steeg tussen juni en oktober met ruim 10%. Vanaf oktober nemen de prijsstijgingen t.o.v. een jaar daarvoor weer af.

Deze bijdrage is ontleend aan het *Conjunctuurbericht*, dat wordt samengesteld door de hoofdafdeling Nationale Rekeningen van het CBS.